



METRÒPOLIS DE CIUTATS

REPENSAR L'URBANISME METROPOLITÀ

Pla director urbanístic metropolità

METRÒPOLIS
BARCELONA

AMB

URBANISME METROPOLITÀ A L'ABAST DE LA MÀ

Procés de participació PLA DIRECTOR URBANÍSTIC METROPOLITÀ



urbanisme.amb.cat

METRÒPOLIS DE CIUTATS

Repensar l'urbanisme metropolità



Aquest seguit de termes propis de l'urbanisme i el planejament que teniu a les mans vol ser una ajuda per entendre millor els objectius del futur Pla director urbanístic metropolità (PDU) i els instruments que vol implementar per desenvolupar-lo.

Us pot acompanyar com a referència de vocabulari durant les sessions participatives o mentre recorreu els diferents panells de l'exposició i us endinseu en el coneixement que posem a la vostra disposició.

Esperem que sigui una eina útil!



A

Àmbits de regeneració

Teixits residencials, teixits d'activitat econòmica o espais oberts on s'hi han detectat deficiències urbanístiques greus, que necessiten una remodelació o rehabilitació de gran escala per revertir el problema i alhora conservar la identitat i el caràcter.

Àmbits d'oportunitat

Zones que representen una oportunitat per reforçar la cohesió metropolitana. Tenen un paper estratègic per a la metròpolis i un gran potencial de transformació dels seus usos.

Àmbits estratègics d'actuació

Zones on cal actuar per reforçar l'estructura urbana i social, per solucionar problemes concrets de regeneració urbana o per desenvolupar espais d'oportunitat d'abast metropolità.

Àrea metropolitana

Gran aglomeració urbana formada per una ciutat principal i d'altres al seu voltant en la qual es concentra una gran quantitat de moviments de persones, de béns i d'informació. Totes les ciutats comparteixen serveis, planifiquen i gestionen conjuntament el territori.

Àrees d'activitat econòmica

Espais urbanitzats assignats sobretot a activitats econòmiques. Segons la ubicació, es divideixen entre àrees en continu urbà i àrees en corredor territorial.

Àrees d'activitat econòmica en continu urbà

Zones industrials que inicialment estaven situades a la perifèria de les ciutats, però que hi han quedat integrades com a conseqüència del creixement urbà. Actualment formen part dels carrers i l'espai viari de les ciutats i hi interactuen econòmicament.

Àrees d'activitat econòmica en corredor territorial

Zones amb activitats econòmiques diverses situades fora de les ciutats, separades dels nuclis residencials i construïdes en punts directament relacionats amb el traçat de les grans infraestructures, especialment les viàries, però també el port i l'aeroport. Solen concentrar activitats logístiques i manufactureres.

Àrees d'alt valor agrari

Espais amb activitat agrícola i ramadera professional que tenen valor estratègic per a la producció d'aliments de proximitat de qualitat, el manteniment del cicle natural de l'aigua i la prevenció de riscos naturals.

Àrees de centralitat

Espais urbans que es caracteritzen per la concentració i barreja d'activitats, l'alta accessibilitat (s'hi arriba fàcilment amb transport públic) o perquè tenen una significació especial dins l'imaginari col·lectiu. També es poden anomenar **espais de centralitat**.

Àrees de dinamització agrària

Espais accessibles des dels teixits urbans que pateixen la pressió de l'ésser humà sobre el seu ecosistema i que necessiten recuperar el caràcter agrícola, de pastura o d'explotació de la biomassa.

Àrees nuclí

Espais forestals amb una alta biodiversitat i connectivitat interna, allunyats de les alteracions produïdes per l'activitat humana i, per tant, amb una gran capacitat de donar continuïtat a processos ecològics (pas de fauna, rieres, etc.).

Assentaments dispersos

Àrees de baixa densitat residencial envoltades de grans entorns naturals, on hi predomina l'habitatge unifamiliar. Els serveis bàsics i les activitats sovint estan allunyats de les cases i, per tant, són zones on el cotxe privat és gairebé imprescindible.

Assentaments urbans

Àrees urbanitzades on s'hi desenvolupen activitats urbanes, majoritàriament de caire residencial o productiu.

B

Biodiversitat

Diversitat d'organismes vius que conviuen i interactuen en un entorn determinat. És el resultat de la interrelació entre processos ecològics i processos històrics i s'associa amb els valors paisatgístics.

C

Centres metropolitans

Espais metropolitans estratègics d'alta intensitat urbana, ben relacionats amb els equipaments d'abast metropolità i accessibles des de les xarxes viàries i de transport públic, que tenen un paper estructurant, a diferència dels centres locals.

Cicle de matèria i energia

Conjunt de processos que fan funcionar una ciutat i que tenen a veure amb els fluxos d'entrada i de sortida d'aliments, matèries primeres, energia i informació.

Ciutat compacta

Ciutat amb una trama urbana densa, que es caracteritza generalment per la proximitat de la població als serveis i per la barreja d'usos, tot generant espais de sociabilitat.

Ciutat especialitzada

Teixit urbà que té un sol ús, ja sigui residencial (com una urbanització) o d'activitat econòmica (com un poligon industrial).

Ciutat mixta

Teixit urbà on simultàniament s'hi barregen tant usos residencials com activitats econòmiques.

Cohesió social

Capacitat d'una societat de garantir el benestar de tots els seus membres, minimitzar els desequilibris i evitar la marginació. L'urbanisme ha d'afavorir la cohesió social garantint l'accés i la proximitat de tots els ciutadans a l'habitatge, als serveis, als espais verds i als equipaments.

Connectivitat ecològica

Qualitat del medi natural que permet que els organismes vius es desplacin pel territori i que els processos ecològics tinguin continuïtat.

Constel·lació de centres

Xarxa de petits centres i grans espais de centralitat, connectats entre si, que poden ser molt diversos: llocs simbòlics, centres turístics, centres de barris i de municipis o centres de la vida cívica entorn d'edificis d'ús col·lectiu (equipaments, estacions, centres d'oficines, centres comercials, etc.). També es pot anomenar **metròpolis policèntrica**.

Continu urbà

Conjunt de ciutats que estan totalment unides, sense cap separació física entre si, amb una alta densitat i diversitat de població. S'hi concentren moltes activitats econòmiques, equipaments i serveis.

D

Desenvolupament socioeconòmic

Procés de transformació i evolució dels models de subsistència d'una societat. Apostar per un desenvolupament socioeconòmic equitatiu, divers i resilient pot millorar la competitivitat i sostenibilitat i potenciar l'economia de petita i gran escala.

E

Economia circular

Estratègia econòmica que té l'objectiu de reduir el consum de recursos i la producció de residus. En una economia no circular, els productes s'adquireixen, es consumeixen i es llencen. En canvi, en l'economia circular es troba la manera de reutilitzar els residus com un recurs reciclat.

Espai intermodal

Lloc on les persones o mercaderies poden canviar de mitjà de transport per facilitar-los el recorregut fins al destí. Per exemple, de vaixell a tren en el cas de les mercaderies, o de cotxe a metro en el cas de les persones, entre d'altres. També es pot anomenar **intermodalitat**.

Espai naturalitzat

Àrea de la ciutat on s'han endegat processos per fer augmentar la presència de la natura (i els processos ecològics que se'n deriven), que hi havia quedat relegada a causa de la intervenció humana.

Espais d'interès per al cicle natural de l'aigua

Espais que formen part de l'estructura blava i que són necessaris per garantir la circulació i l'escolament de l'aigua (escorrentia superficial) que, al seu torn, omple els aqüífers (recàrrega), per prevenir inundacions (regulació d'avingudes) i per assegurar la connectivitat ecològica.

Estructura blava

Conjunt d'elements relacionats amb el cicle natural de l'aigua, com els rius, les rieres, els canals, els aqüífers o el litoral, entre altres, que structuren el territori i garanteixen la connectivitat ecològica i la biodiversitat dels espais naturals. L'estructura blava és una part essencial de l'estructura ecològica del territori.

Estructura urbana i social

Conjunt d'elements que són el principal suport de la vida quotidiana. Inclou els centres on conflueixen tot tipus d'activitats, connectats per les vies metropolitanes, els parcs i els eixos verds.

Estructura verda

Conjunt d'espais verds dins d'una ciutat (parcs, places, carrers, etc.) que estan destinats a connectar i vertebrar les relacions entre els assentaments urbans i el seu entorn ambiental.

G

Governança metropolitana

Manera de governar un territori metropolità a través de la qual interactuen els governs, la societat i el mercat, formulant i implementant polítiques públiques dins d'un marc regulador i normatiu, amb una finalitat de caràcter públic. En el cas de l'àrea metropolitana de Barcelona, la governança s'aplica als 36 municipis que la conformen.

I

Illa de calor

Fenomen originat per l'increment de la temperatura al centre de les ciutats en contrast amb la perifèria (espais urbans o rurals del voltant), especialment en hores nocturnes, amb vent en calma i cel clar.

Infraestructura verda

Xarxa formada per grans espais naturals (serres, rius, torrents i rieres, platges i parcs) i per tot el conjunt d'espais verds urbans i periurbans que s'infiltren dins de les ciutats. És una xarxa que es planifica de manera estratègica per proporcionar beneficis ambientals, econòmics i socials a través de solucions naturals.

M

Metabolisme urbà

Conjunt de processos que fan funcionar una ciutat. Aquests processos inclouen: els fluxos d'entrada i sortida d'aliments, energia, informació, matèries primeres i persones; l'impacte ambiental de la mobilitat, i la funció ecològica, és a dir, de quina manera l'estructura verda pot millorar les condicions ambientals de la metròpolis.

Serveis ecosistèmics

Beneficis que un ecosistema aporta a la societat i al territori i que milloren la salut, l'economia i la qualitat de vida de les persones.

Sistema d'espais oberts

Conjunt d'espais no edificats (espais forestals, agrícoles, costaners, parcs...) situats dins o fora dels assentaments urbans i que, entesos de manera interconnectada, estructurèn el territori.

Mosaic agroforestal

Conjunt d'espais forestals i conreus connectats, que combinen un alt nivell de biodiversitat i aporten valors ambientals, socials i productius a les persones.

P

Pla director urbanístic

Figura de planejament territorial d'abast supramunicipal que estableix les directrius que han de ser desenvolupades pel que fa al sòl, les infraestructures, les zones verdes, les àrees residencials, etc. d'un territori.

Pla General Metropolità de Barcelona

Pla d'ordenació urbana que, des del 1976, regeix el desenvolupament urbanístic que integrava l'antiga Entitat Municipal Metropolitana de Barcelona, que comprenia 27 municipis.

Porta metropolitana

Espai d'alta accessibilitat a través del qual les persones i les mercaderies accedeixen a la metròpolis, com el port, l'aeroport o les principals estacions ferroviàries.

Porta urbana

Punt significatiu d'accés als espais naturals des de la ciutat, que també és un espai d'entrada i de trobada per als ciutadans.

Projectes metropolitans

Espais que es consideren estratègics perquè hi conflueixen diverses grans estructures (blava, verda, urbana i social, infraestructures d'alta capacitat, etc.) i intervenir-hi pot ajudar a reforçar la cohesió i el funcionament de la metròpolis.

Punts crítics ecològics

Espais amb un alt potencial de connectivtat ecològica per a la infraestructura verda, que actualment presenten alguna deficiència perquè hi coincideixen infraestructures i assentaments urbans que en trenquen la continuïtat.

Regeneració urbana

R

Regeneració urbana

Transformació d'una part de la ciutat, normalment en declivi, tant des del punt de vista de l'estructura física com econòmica i social, que pot ser promoguda per agents públics o privats.

Resiliència

En l'àmbit de l'ecologia, capacitat d'un ecosistema (o, figuradament, una ciutat o altres entorns) per fer front a les interferències o alteracions desfavorables i fer els canvis necessaris per adaptar-s'hi i recuperar l'equilibri.

Rol metropolità

Manera de funcionar i organitzar-se dels assentaments urbans segons el seu context territorial i els nivells de centralitat, d'accessibilitat en transport públic i de connectivtat a la xarxa viària (assentaments dispersos, seqüències de ciutats i continu urbà).

S

Seqüència de ciutats

Conjunt de ciutats que segueixen una successió que alterna els nuclis urbans amb espais oberts o infraestructures. Els nuclis són relativament densos, no homogenis i cadascun amb una identitat històrica pròpia.

 Serveis ecosistèmics
Beneficis que un ecosistema aporta a la societat i al territori i que milloren la salut, l'economia i la qualitat de vida de les persones.
Sistema d'espais oberts
Conjunt d'espais no edificats (espais forestals, agrícoles, costaners, parcs...) situats dins o fora dels assentaments urbans i que, entesos de manera interconnectada, estructurèn el territori.
Mosaic agroforestal
Conjunt d'espais forestals i conreus connectats, que combinen un alt nivell de biodiversitat i aporten valors ambientals, socials i productius a les persones.
Pla director urbanístic
Figura de planejament territorial d'abast supramunicipal que estableix les directrius que han de ser desenvolupades pel que fa al sòl, les infraestructures, les zones verdes, les àrees residencials, etc. d'un territori.
Pla General Metropolità de Barcelona
Pla d'ordenació urbana que, des del 1976, regeix el desenvolupament urbanístic que integrava l'antiga Entitat Municipal Metropolitana de Barcelona, que comprenia 27 municipis.
Porta metropolitana
Espai d'alta accessibilitat a través del qual les persones i les mercaderies accedeixen a la metròpolis, com el port, l'aeroport o les principals estacions ferroviàries.
Porta urbana
Punt significatiu d'accés als espais naturals des de la ciutat, que també és un espai d'entrada i de trobada per als ciutadans.
Projectes metropolitans
Espais que es consideren estratègics perquè hi conflueixen diverses grans estructures (blava, verda, urbana i social, infraestructures d'alta capacitat, etc.) i intervenir-hi pot ajudar a reforçar la cohesió i el funcionament de la metròpolis.
Punts crítics ecològics
Espais amb un alt potencial de connectivtat ecològica per a la infraestructura verda, que actualment presenten alguna deficiència perquè hi coincideixen infraestructures i assentaments urbans que en trenquen la continuïtat.
Resiliència
En l'àmbit de l'ecologia, capacitat d'un ecosistema (o, figuradament, una ciutat o altres entorns) per fer front a les interferències o alteracions desfavorables i fer els canvis necessaris per adaptar-s'hi i recuperar l'equilibri.
Rol metropolità
Manera de funcionar i organitzar-se dels assentaments urbans segons el seu context territorial i els nivells de centralitat, d'accessibilitat en transport públic i de connectivtat a la xarxa viària (assentaments dispersos, seqüències de ciutats i continu urbà).
Seqüència de ciutats
Conjunt de ciutats que segueixen una successió que alterna els nuclis urbans amb espais oberts o infraestructures. Els nuclis són relativament densos, no homogenis i cadascun amb una identitat històrica pròpia.

T

Teixit d'eixample

Trama urbana residencial formada per carrers i illes d'edificis (cases, blocs, etc.) alineades al carrer i ordenades en formes geomètriques (en quadrícula, radial...). Els exemples solen ser fruit de la necessitat d'ampliar ordenadament una ciutat on la població ha crescut o es preveu que creixi.

Teixit en bloc

Trama urbana residencial formada per blocs aïllats d'habitatges plurifamiliars, amb grans espais públics i comunitaris entremig sovint accessibles directament des del carrer.

Teixit originari

Trama urbana residencial considerada el nucli antic fundacional, és a dir, el centre històric de la població al voltant del qual ha anat creixent la ciutat.

Teixit productiu

Part de l'entramat del territori on se situen les activitats productives (com poden ser l'agricultura, la indústria, les oficines, etc.). També es pot anomenar **teixit d'activitat econòmica**.

Teixit residencial

Entramat ordenat d'una àrea de ciutat on l'ús principal és l'habitatge.

Teixit unifamiliar

Trama urbana residencial formada per habitatges on hi viu una sola família, aïllats o adossats, caracteritzada perquè en una gran extensió de territori hi viu una quantitat relativament baixa de població (urbanitzacions).

Teixit urbà

Entramat ordenat d'una àrea de la ciutat que conté carrers (xarxa viària), illes (parcel·lari) i edificis. També es pot anomenar **trama urbana**.

V

Vies metropolitanes

Conjunt de vies que structuren i connecten barris i municipis. Les de caràcter més urbà són les avingudes i els carrers metropolitans, mentre que els connectors (carreteres) i els camins metropolitans tenen un caràcter interurbà. Aquestes vies són el suport de la mobilitat metropolitana.

Vores urbanes

Espais de contacte entre l'entorn urbanitzat i l'entorn natural que concentren grans valors ecològics, socials i productius.

X

Xarxes de serveis

Conjunt d'instal·lacions que garanteixen el subministrament, la distribució i el tractament de recursos com l'aigua, l'energia, els residus o la informació. Afavorir la circularitat d'aquests processos, l'estalvi i l'aprofitament dels recursos és essencial per garantir que la metròpolis funcioni eficientment.

Xarxes d'infraestructures d'alta capacitat

Xarxes viàries i ferroviàries separades d'altres usos i que suporten grans fluxos de mobilitat. Estan formades pels corredors metropolitans (el sistema d'autovies i autopistes) i els eixos ferroviaris (la infraestructura de metro, RENFE i FGC).